

Результати досліджень, що наведені в таблицях 1, 2 свідчать про значну перевагу на протязі всіх трьох лактацій 3/4 кровних за голштинами помісних корів (надій від 4344,1 до 4871,7 кг). Але слід відзначити, що серед напівкровних помісей більш високою молочною продуктивністю характеризувались первістки отримані від плідників червоної датської породи – 3524,2 кг. Найменші показники молочної продуктивності та проценту жиру характерні для чистопородних червоних степових тварин, а також помісей англєрської породи. Це свідчить, що плідники цих порід не-мають високого генетичного потенціалу за продуктивністю. Але при цьому виявилось, що напівкєрвнї помісі по англєрській породї мали найбільш високї показники проценту жиру в молоці. В цілому по інтегральному показнику – виходу молочного жиру, найбільш ефективним використання напівкєрвннх та 3/4 кровннх за голштинською породою тварин, які мали найбільш високї значення цього показника.

Таким чином, проведені дослідження виявили великий генетичний потенціал голштинських плідників, що зумовило суттєве підвищення молочної продуктивності і формування високопродуктивного молочного гурту.

УДК 636.082.2.52/58

ЯЄЧНА ПРОДУКТИВНІСТЬ ПТИЦІ РІЗНИХ КЛАСІВ РОЗПОДІЛУ ЗА МІРНИМИ ОЗНАКАМИ

М.В.СУРЖЕНКО - аспірант, Херсонський ДАУ

На сучасному етапі розвитку птахівництва важливого значення набуває розробка прийомів вирощування молодняка і експлуатації дорослої птиці з врахуванням принципу адаптивності. Цей принцип передбачає визначення в стаді, групі тварин таких особин які найбільш продуктивні або життєздатні в конкретних умовах утримання і годівлі. Останнім часом ці питання вирішуються шляхом визначення класів розподілу особин за мірними ознаками, до яких відносяться показники живої маси, лінійних вимірів (Карапуз В.Д. 1996). При цьому використовується еволюційний підхід відповідно до якого особини середнього (модального класу) найбільш адаптовані до умов середовища, якщо вони є оптимальними, при їх відхиленні спостерігається перевага особин мінус (М-), або плюс (М+) варіант (Алтухов В.П.). Останнім часом також розробляються нові підходи в визначенні топологічних особливостей індивідуумів, що засновані на співвідношенні окремих промірів, визначенні індексів тілобудови. В птахівництві таким критерієм може бути співвідношення живої маси птиці до довжи-

ни плесни, що певним чином вказує на її компактність (щільність тілобудови). Але по відношенню до найбільш поширених в Україні кросів птиці цей показник не вивчався, що свідчить про необхідність робіт в даному напрямку. Поряд з цим слід зазначити, що визначення типологічних особливостей птиці є підставою її розсортування і послідовному вирощуванню в рівновагових угрупованнях як показали дослідження С.Ю.Болілої (1995) вирощування пташенят, розсортованих за класами живої маси сприяє підвищенню ефективності виробництва м'яса. Враховуючи актуальність досліджень по виявленню адаптаційної норми в популяції особин окремих класів розподілу нами вивчені ефективність вирощування птиці розсортованої за рівнем живої маси та співвідношенням жива маса/довжина плесни.

Матеріалом досліджень були курки-несучки кросу "Прогрес", що характеризується високими показниками несучості і маси яєць і набуває широкого розповсюдження в Україні. Розподіл особин за класами проводився на підставі визначення живої маси ремонтного молодняка в 120 денному віці. В цьому ж віці визначали довжину плесни і розподіляли особин на видовжених (в) і компактних (к). Розподіл особин на класи проводився виходячи із закономірностей нормального розподілу особин через величину нормованого відхилення (дисперсія). Відповідно до цього класу M^0 відносили особин, що розподілялись в межах $\bar{X} \pm 0,673$, нижче цих меж знаходились особини класу М- вище – класу М+. Всього досліджено по 100 голів 10-денних пташенят в кожній групі. Дослідження виконані за схемою, наведеною в табл. 1.

Таблиця 1 – Схема експериментальних досліджень

Групи за живою масою	Групи за довжиною плесни	Посаджено дорослої птиці
М-	Довгоногі	98
	Коротконогі	99
M^0	Довгоногі	104
	Коротконогі	101
М+	Довгоногі	99
	Коротконогі	103
Контроль (нерозсортована птиця)		35

Основним критерієм оцінки різних селекційних і технологічних прийомів в птахівництві є оцінки продуктивності птиці за відповідний період випробовування, її збереженості в процесі експлуатації. Для птиці яєчного типу до основних селекціонуємих ознак відносяться несучість, маса яєць і вихід яєчної маси.

Отримані результати при відборі курей-несучок за співвідношенням жива маса/довжина плесни в межах класів розподілу за живою масою наведені в таблиці 2.

В результаті проведених досліджень встановлено, що максимальна несучість досягається в групі М+ за живою масою. Це свідчить, що умови вирощування птиці не сприяли максимальному прояву несучості курей класу М⁰, але різниця між цими класами незначна. В цілому максимальна несучість отримана при поєднанні класів М+ за живою масою і М+ за довжиною плесни. Несучки цієї групи мали максимальне значення несучості 249,9 штук яєць на 1 голову (в розрахунку на середню несучку). Аналогічні дані отримані при поєднанні класів М⁰ і М+ – 243,3 штук яєць.

Значно нижчі показники несучості мала птиця класу М-, де кращими виявились більш компактні особини (М коротконогі). Вони значно переважали особин класів М- М+ – на 25,5 штук яєць на середню і 26,4 штук яєць на початкову несучку. Це свідчить про те, що в кожному класі формується свій тип телобудови особин, що визначає їх топологічні відмінності.

Таблиця 2 – Продуктивність птиці кросу " Прогрес "

Класи за живою масою	співвідношення жива маса/довжина плесни	Несучість за 72тижні		Маса яєць в віці (днів)	
		на початкову несучку	на середню несучку	210	365
М-	М-	226,1	226,1	46,4	53,8
	М+	199,7	202,6	49,8	55,2
М ⁰	М-	226,5	228,6	50,9	55,1
	М+	240,3	243,3	47,8	54,9
М+	М-	233,6	236,3	51,4	54,9
	М+	246,2	247,9	1,2	53,8
Контроль (нерозсортована птиця)		172,6	173,8	50,4	53,2

Вивчені також показники індексу форми яєць птиці вивчаємих класів в віці 210 і 365 днів. Встановлено, що за індексом форми в віці 210 днів не спостерігається суттєвої різниці. Але в різному віці більш високий індекс форми характерний для особин класу М⁰ в обох підгрупах і вони були вищими порівняно з контрольною групою. Аналогічні показники отримані також по групі М+ за живою масою. В цілому слід визначити, що за індексами форми яєць всі групи птиці знаходив-

лись в оптимальних межах, забезпечуючих високі інкубаційні якості яєць.

Нашими дослідженнями також показана висока ефективність вирощування птиці в рівновагових угрупованнях. Так, встановлена значна перевага птиці всіх розсортованих груп над контрольною за несучістю та масою яєць. Навіть група М-, де молодняк не досягав стандарту розвитку при вирощуванні в подальших рівновагових умовах утримання проявила значно вищу яєчну продуктивність.

Аналіз показників маси яєць свідчить про перевагу груп М⁰ і М+ над групою М-, а також всіх розсортованих груп над контрольною.

Таким чином, проведені дослідження покарали доцільність вирощування і експлуатації курей-несучок в рівновагових угрупованнях, а також врахування співвідношення жива маса/довжина плесни для підвищення яєчної продуктивності птиці. Разом з цим доцільно проведення поглиблених досліджень по розробці прийомів оцінки типологічних особливостей птиці і їх зв'язку з рівнем яєчної і м'ясної продуктивності.

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ КОРМОВИХ ДОМІШОК В ТВАРИННИЦТВІ

С.ЦИГАНКОВ – д.т.н., Інститут харчової хімії і технології
Держхарчопрому і НАН України,
О.ГРЕК, І.КИШЕНЬКО – кандидати т.н., Український
державний університет харчових технологій, м.Київ

Корми є незамінним аграресурсом для створення тваринницької і птахівничої продукції, їх вартість на 45-46% визначає розмір виробничих витрат для цієї продукції.

Зменшення поголів'я худоби і птиці при одночасному погіршенню їх годівлі обумовили скорочення споживання кормів за останні роки. Основою пропозиції кормів в Україні є виробництво їх в аграрному секторі. На корми щорічно працює 52-53% площі сільськогосподарських угідь. По мірі розвитку ринкових відносин все більші обсяги кормів включаються у сферу товарообігу. Товарами на ринку кормів виступають зерно, комбікорми, білково-мінірало-вітамінні добавки в меншій мірі сіно, солома, картопля, овочі, м'ясо, молоко, яйця силос тощо. Крім того додатковим джерелом кормових продуктів є одержання нових видів кормів із різноманітних відходів. Так при переробці молочної сироватки в етиловий спирт, утворюється значна кількість післяспиртової барди, що так в своєму складі цінні поживні речовини. З ціллю апаратурного спрощення та здешевлення виробництва спирту, де-